Informatie van het college aan de raad

Datum 10 juni 2022	**Auteur(s)** Seino Voortman	**Commissievergadering** Auditcommissie 15 juni 2022
Portefeuillehouder Hospers	**Eenheid** Bedrijfsvoering	**Raadsvergadering** Ingekomen stuk 27 juni 2022
Onderwerp Uitkomsten Meicirculaire gemeentefonds 2022, op hoofdlijnen		**Openbaar** ja

Inleiding

Op 1 juni jl. is de Meicirculaire gemeentefonds 2022 verschenen. Deze meicirculaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de taakmutaties en de decentralisatie en integratie-uitkeringen uit het gemeentefonds voor de jaren 2022-2027.

Zoals afgesproken in de Auditcommissie en toegelicht in de Voorjaarsnota 2022 wordt in deze 'Informatie van het college aan de raad' de uitkomst van de meicirculaire op hoofdlijnen geschetst. De financiële gevolgen voor de gemeente Hattem worden in sterk samengevatte vorm gepresenteerd. De reden hiervoor is de grote hoeveelheid aan mutaties, met een forse financiële omvang. Mutaties in de vorm van nieuw beschikbaar gestelde middelen, verschuivingen tussen verschillende uitkeringen en de herverdeling van het gemeentefonds. Hierdoor vergt het tijd en zorgvuldigheid om de financiële consequenties voor Hattem door te nemen en door te rekenen. In detail zal dit worden uitgewerkt in een begrotingswijziging. Het voorliggende document schetst de inhoud en de financiën van de meicirculaire 2022 op hoofdlijnen.

Kernboodschap

In de begrotingsjaren 2022-2026 is de mutatie uitkering gemeentefonds per saldo positief. Dat wil zeggen dat de uitkering gemeentefonds volgens de meicirculaire 2022 ieder jaar hoger is dan het inkomstenbedrag zoals verwerkt in de primaire begroting 2021. Deze inkomsten zijn gebaseerd op de septembercirculaire 2021.

De mutaties c.q. hogere inkomsten dan begroot lopen op van € 1,3 miljoen in 2022 tot en met ruim € 3,8 miljoen in 2025. In 2026 wordt de toename € 2,3 miljoen. Nog steeds een heel forse toename maar wel € 1,5 miljoen lager dan de toename 2025. De VNG heeft in een brief aan de Tweede Kamer erop gewezen dat gemeenten in financiële problemen komen door de enorme terugval aan inkomsten vanaf 2026. En dat structurele dekking voor uitgaven er na 2026 niet meer is.

In de onderstaande tabel en de toelichting daarop wordt aangegeven uit welke elementen en voor welke bedragen de mutatie van de uitkering gemeentefonds bestaat voor de gemeente Hattem.

Conclusie op hoofdlijnen

Het overgrote deel van de hogere algemene uitkering betreft het positieve effect van veranderde maatstaven en doorberekende loon-prijscompensatie van circa 3,3% per jaar vanaf 2023. Ook de herverdeling van het gemeentefonds pakt voor Hattem gunstig uit.
Tegenover deze hogere inkomsten staan ook hogere uitgaven. De berekening hiervan maakt onderdeel uit van het opstellen van de Begroting Hattem 2023-2026. De mogelijk hogere inflatie dan 3,3% per jaar maakt dat de conclusie niet mag worden getrokken dat het saldo van hogere inkomsten minus taakmutaties de vrije bestedingsruimte is.
De bedragen van de herverdeling gemeentefonds zijn gepresenteerd volgens het 'ingroeipad'.

Uitkomsten meicirculaire gemeentefonds 2022
De mutatie van de meicirculaire 2022 wordt nader verklaard aan de hand van onderstaande tabel en de toelichting daarop. Per onderwerp zal een inhoudelijke duiding worden gegeven en een toelichting op de financiën.

Mutatie uitkeringen gemeentefonds	*Jr 2022*	*Jr 2023*	*Jr 2024*	*Jr 2025*	*Jr 2026*
September 2021 eindstand	17.951.736	17.720.145	17.905.477	18.261.095	18.563.137
Mei 2022 eindstand	19.246.649	19.790.760	20.922.616	22.120.192	20.862.511
Mutatie van sept'21 naar mei'22	1.294.913	2.070.615	3.017.139	3.859.097	2.299.374
Specificatie mutatie meicirculaire 2022					
Algemeen	763.879	1.897.436	2.863.243	3.571.273	2.011.175
Taakmutaties & IU/DU/SU	601.588	342.012	142.420	96.908	100.246
Sociaal Domein 3D's	29.446	-160.543	-163.654	-167.634	-170.597
Stelposten	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Herverdeeleffect	0	91.710	275.130	458.550	458.550
Mutatie van sept'21 naar mei'22	1.294.913	2.070.615	3.017.139	3.859.097	2.299.374

Toelichting op de tabel

Vooraf
Voor de doorrekening van de financiële uitkomsten van de circulaires gemeentefonds maken nagenoeg alle gemeenten gebruik van de rekentool van PAUW. Zo ook de gemeente Hattem. Door alle veranderingen die vanaf 2023 zijn opgenomen in de meicirculaire, hebben zelfs de experts van PAUW moeite gehad om een juiste financiële vertaling te maken. De disclaimer van PAUW is dat er wel aansluiting is met de eindbedragen uit de meicirculaire, maar dat het maken van analyses op de omvang van de taakmutaties en het herverdeeleffect van de septembercirculaire 2021 naar de meicirculaire 2022 niet mogelijk is.

Algemeen
Via de normeringsystematiek 'samen trap op en samen de trap af' wordt de algemene uitkering van het gemeentefonds geïndexeerd, ook wel het accres genoemd. Voor alle jaren vanaf 2022 is sprake van een opwaartse bijstelling van het accres. De accressen zijn hoger dan aangekondigd in de voorgaande circulaires en ook hoger dan aangekondigd in de startnota van het kabinet. In de Startnota heeft het kabinet aangegeven dat het accres voor 2026 niet is berekend, maar is vastgezet op een taakstellende plus van € 840 miljoen ten opzichte van de septembercirculaire 2021. Dit verklaard de 'inkomensval' die onder de Kernboodschap is genoemd.
In het accres zit onder andere de loon- en prijsontwikkeling. In de meicirculaire is een tabel opgenomen met de prijsindexen van het CPB (CEP 2022). Op basis hiervan heeft PAUW gerekend met een loon- en prijsstijging van gemiddeld 4,4% in 2022 en vanaf 2023 met afgerond 3,3% per jaar. Of deze stijging van de inkomsten voldoende is om de stijgende prijzen van investeringen en exploitatielasten te compenseren? Hierover komt meer duidelijkheid als we bij het opstellen van de Begroting Hattem 2023-2026 de uitgaven doorrekenen.
In het accres zit ook de verandering van maatstaven (nieuwe en/of bestaande, maar wel met een andere definitie) en de overheveling van vier integratie-uitkeringen naar de algemene uitkering. Dit betreft: Participatie, Voogdij/18+, Inburgering en Raadsledenvergoeding kleine gemeenten.
Omwille van de presentatie van het herverdeeleffect, is de afwijking met het ingroeipad meegeteld onder Algemeen.

Toelichting financiële mutaties algemene uitkering

- De oploop van de opschalingskorting voor de jaren 2023 tot en met 2025 wordt incidenteel geschrapt. Voor 2023 € 228.000, voor 2024 € 303.000 en voor 2025 € 380.000. Deze incidentele verhoging komt vanaf 2026 weer te vervallen.
- In de periode 2023 t/m 2025 is er jaarlijks een eenmalig onttrekking uit de algemene uitkering van € 140.000. Bedoeld als voeding van de specifieke uitkeringen Volkshuisvestingsfonds en Woningbouwimpuls. Gemeenten kunnen daar door middel van een aanvraag een beroep op doen. Dit is een incidentele verlaging van de algemene uitkering.
- Het overgrote deel van de toename van de algemene uitkering betreft dus de financiële effecten van de onderwerpen die eerder inhoudelijk zijn toegelicht.

Kanttekeningen: Het is niet mogelijk te duiden welk deel van de algemene uitkering als '*vrije bestedingsruimte*' mag worden beschouwd. De doorrekening van de loon- en prijscompensatie aan de lastenbudgetten en aan de voorgenomen investeringen vindt plaats bij het opstellen van de begroting 2023. Omdat gemeenten zo reëel mogelijk moeten begroten, is een indexatie van de uitgaven met meer dan 3,3% mogelijk.

Taakmutaties & IU/DU/SU

De afkortingen staan voor respectievelijk Integratie-Uitkering, Decentralisatie Uitkering en Specifieke Uitkering. Formeel zijn dit vrij besteedbare middelen maar gelet op het doel en de daaraan verbonden taken en activiteiten zijn ze min of meer als 'geoormerkte gelden' te beschouwen.
De regel bij het opstellen van de begroting is dat hogere of lagere inkomsten uit het gemeentefonds van taakmutaties 1-op-1 worden vertaald in hogere of lagere lastenbudgetten. Zodat er per saldo een budgettair neutraal effect is. Er is dus geen extra vrije bestedingsruimte.

Toelichting financiële mutaties taakmutaties

- In 2022 wordt afgerond € 300.000 ontvangen in verband met de eenmalige compensatie energietoeslag lage inkomens. In de Voorjaarsnota 2022 is het lastenbudget al opgenomen.
- In 2022 wordt afgerond € 150.000 ontvangen in verband met de uitvoeringskosten voor klimaat- en energiebeleid (Klimaatakkoord). De lasten zijn nog niet in de begroting 2022 opgenomen.
- In 2023 is de definitieve verdeling opgenomen voor het jaar 2023 ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Gemeenten mochten vanuit behoedzaamheid maximaal 75% van het verwachte compensatiebedrag 2023 als baten in hun begroting opnemen. Voor 2023 is het bedrag bepaald en wel tegen 100%. Dat levert extra inkomsten op van circa € 200.000. De extra lasten zijn nog niet in de begroting 2022 opgenomen. De stelpost vanaf 2024 wordt conform de meerjarenbegroting 2022-2025 gehandhaafd, inclusief de 75%-regel.

Sociaal Domein 3D's

Zoals toegelicht onder *Algemeen* wordt de Integratie-Uitkering Voogdij/18+ overgeheveld van Sociaal Domein naar de algemene uitkering. Ditzelfde geldt ook voor Participatie, de onderdelen Nieuw Wajong en Nieuw begeleiding. Het deel Sociale Werkvoorziening (WSW) blijft wel als IU Sociaal Domein.

Stelpost BCF

De onderschrijding van het plafond van het BTW compensatiefonds (BCF) wordt jaarlijks afgerekend. In 2022 is dit voor de gemeente Hattem € 66.000 hogere uitkering gemeentefonds. Hiertegen valt de opgenomen stelpost van € 100.000 weg. Uit voorzichtigheidsoogpunt wordt de stelpost vanaf 2023 wel weer opgenomen voor een verwacht bedrag van € 100.000 lagere uitkering gemeentefonds.

Herverdeeleffect
In de meicirculaire 2022 zijn de herverdeeleffecten definitief vastgesteld. De herverdeling gaat in vanaf begrotingsjaar 2023. Het herverdeeleffect voor Hattem van € 764.271 is berekend op basis van 12.228 inwoners maal € 62,50 per inwoner. Dit bedrag wordt in 2023 niet in z'n geheel aan de algemene uitkering toegevoegd, maar stapsgewijs volgens het 'ingroeipad'.
Het ingroeipad, waarmee de gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien, wordt beperkt tot 3 jaar. Het maximale positieve of negatieve effect is in 2023 € 7,50 per inwoner en in 2024 en 2025 € 15 per inwoner. Het maximale positieve of negatieve effect in 2025 bedraagt hierdoor € 37,50 per inwoner. Hattem is een voordeelgemeente, derhalve een positief effect.
Het ingroeipad voor Hattem is: in 2023 € 92.000, in 2024 € 275.000 en vanaf 2025 € 459.000.

Kanttekeningen:
Uit de rekentool van PAUW en de toelichting in de nieuwsbrief Meicirculaire 2022 van PAUW blijkt dat ook in 2026 – het vierde jaar – met € 459.000 ingroeipad wordt gerekend. Het is dus goed mogelijk dat het herverdeeleffect in 2026 afgerond € 305.000 hoger uitvalt en dus € 764.000 wordt.
PAUW geeft ook aan dat een exacte, gedetailleerde aansluiting met de BZK-bestanden niet te maken valt. Omwille van de aansluiting met de totalen – waarvan PAUW aangeeft dat die er wel is met de bestanden van BZK – presenteren we in deze 'Informatie van het college aan de raad' het verschil niet onder Herverdeeleffect maar onder Algemeen. Het verschil, een hogere algemene uitkering, is vanaf 2023 circa € 500.000 per jaar.

Communicatie
Deze '*Informatie van het college aan de raad*' over de uitkomsten van de Meicirculaire gemeentefonds 2022 op hoofdlijnen, wordt voor verdere procedure aangeboden aan de Griffie. Ter bespreking in de Auditcommissie op 15 juni en als ingekomen document voor de raadsvergadering van 27 juni 2022.

Vervolg
n.v.t.

Bijlagen:
Geen